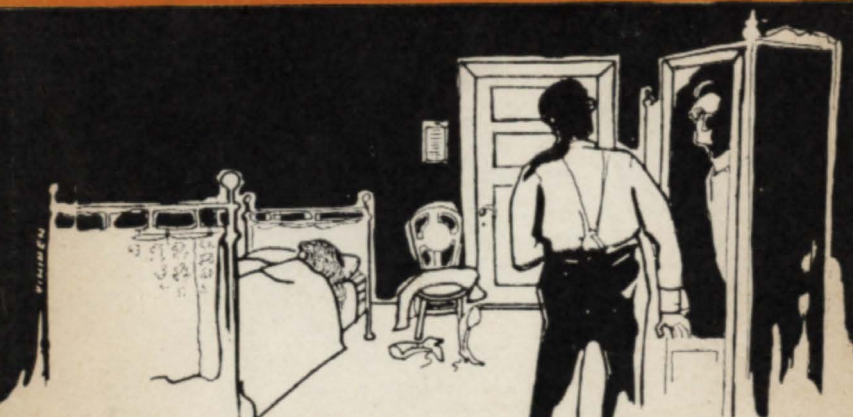

James Joyce

KUOLLUT

KUOLLUT

JAMES JOYCE

KUOLLUT

ntamo

Kaksi novellia kokoelmasta DUBLINERS

Suomentanut Jorma Etto

Päällyksen sommitellut R. Vihinen

Alkuperäisjulkaisu Arvi A. Karisto / Helmisarja 1957

Näköispainos ntamo 2015

© 2015 Jorma Etto

ISBN 978-952-215-619-8

VALMISTAJA

BoD – Books on Demand, Neuerstedt, Saksa

2015

ntamo

www.ntamo.net

JAMES JOYCE (1882—1941) oli irlantilainen, niinkuin olivat W. B. Yeats ja Bernhard Shaw. Hän syntyi Dublinissa aikana, jolloin Parnell oli hänen kotimaansa poliittinen toivo. Hän sai kasvatuksensa Irlannin parhaassa jesuiittakoulussa, Clongowes Wood College'ssa. Jo yhdeksänvuotiaana hän kirjoitti kuunneltuaan isän ystäviensä kanssa Parnellista käymää keskustelua kiihkeän poliittisen kirjoituksen, jonka isä sitten julkaisi. Sen kaikki kappaleet ovat hävinneet. Näytti siis siltä, että James Joycesta oli tuleva kunniallinen ja isänmaallinen maansa kansalainen. Sitä käsitystä osittain vielä vahvisti hänen ensimmäinen teoksensa, runokokoelma »Chamber Music» (Kamarimusiikkia), joka ilmestyi vuonna 1907. Vaikka arvostelu suhtautui siihen suopeasti ja vaikka sen runoja on sittemmin ahkerasti sävelletty ja laulettu, ei teos tuottanut tekijälleen penniäkään tuloja.

Joycen kirjailijakehitys jatkui tämän jälkeen aivan yllättävään suuntaan. Hän vapautui täysin esikoiskokoelmansa traditionaalisista muodoista ja lyyrillisyydestä. Lopullinen ratkaisu tapahtui vuoden 1904 aikana, ratkaisu, joka sittemmin hänen tuotannossaan on näytellyt hyvin huomattavaa osaa. Näihin

aikoihin hänellä oli jo osittain valmiina novellikokelma »Dubliners» (Dublinilaisia), johon myös nyt suomen-nettuina ilmestyvät kaksi novellia sisältyvät. Kuvaa-vaa tuon ajan oloille on se, että kokoelma pääsi ilmestymään painosta vasta kymmenen vuotta myöhemmin eli vuonna 1914. Joyce tarjosi sitä kahdelle kustantajalle, mutta molemmat kieltäytyivät kunnias-ta. Kirjailija päätti kustantaa kirjansa itse ja saapui sitä varten Dubliniin vuonna 1912 ostaakseen paino-arkit. Mutta painaja kieltäytyi myymästä niitä hä-nelle, hävitti ne ja hajoitti ladelmat. Joyce lähti sil-loin Irlannista eikä palannut enää koskaan kotimaa-hansa, vaikka sai kutsuja Yeatsiltä, Irlannin kirjailija-akatemialta ja monilta muilta tahoilta.

Mikä sitten saattoi olla syynä siihen, ettei nuoren kirjailijan teosta painettu? Epäilemättä suurin tekijä oli se hienoinen ironia, jota »Dubliners»-kokoel-man novelleissa suuntautuu Irlantiin ja irlantilaisiin, ennen kaikkea tietysti dublinilaisiin ja heidän poliit-tisiin riitoihinsa. Sama suhtautuminen omaan syn-nyinmaahan ilmenee kaikissa Joycen teoksissa: oma-elämäkerrallisessa »Taiteilijan omakuva nuoruuden vuosilta» (1916, suomennettu), vaikeatajuisessa, mutta syvällisessä ja teknillisesti merkittävässä tajunnan-virtaromaanissa »Ulysses» (Odysseus, 1922) ja teki-jänsä viimeisessä, »Ulyssesta» vieläkin vaikeaselkoi-semmassa ja erikoislaatusemmassa teoksessa »Finne-gan's Wake» (1939).

Joyce pyrki vapautumaan maansa perinteistä; »Pu-hut minulle kansallisuudesta, kielestä, uskonnosta.

Koetan lentää noiden verkkojen ohi», sanoo »Oman kuvan» päähenkilö Stephen Dedalus. Mutta Joyce oli vastoin tahtoaankin läpikotaisin oman kansallisuutensa, kielensä ja uskontonsa läpitunkema. Hän pakeni Irlannista, mutta hänen jokaisen teoksensa tapahtumat sijoittuvat sinne. Hän hallitsi erinomaisesti harvinaisen monia kieliä, mutta äidinkieltään hän ei unohtanut. Ja kirjailijatekniikassaan hän oli irlantilaisista irlantilaisin.

Jo »Dubliners»-kokoelmansa novelleissa — parhaiten ehkä nyt suomennetuissa — voi havaita ne kirjailijapiirteet, jotka James Joycella ovat luonteenomaisia hänen myöhemmissä teoksissaan. Näissä novelleissa ne vain ilmenevät pieneniskoossa, helpommin tajuttavina ja helpommin sulatettavina. Hänen hienovaraiseen ironiaansa tuli jo edellä viitatuksi. Mutta se kohdistuu muuallekin kuin vain Dubliniin ja sen asukkaisiin, se kohdistuu varsin usein inhimillisiin tunteisiin ja heikkouksiin, kaikkeen siihen, mikä lähenee pateettisuutta ja samalla naurettavuutta. Hyvin usein havaitsee tällaisia piirteitä novellissa »Kuollut», mutta selvemmin vielä »Valitettavan tapauksen» koko näyttämölleasettelussa. Kirjailijan kuvaustapa on useimmissa kokoelman novelleissa monessa suhteessa »Odysseuksen» kuvaustapaa muistuttavaa: hän viipyy kauan vähäpätöisiltä tuntuissa yksityiskohdissa saadakseen ne mahdollisimman eläviksi (erikoisesti näkövaikutteet ovat tärkeitä), hän seurailee tarkasti kuvaamiensa henkilöiden ajatustoimintaa ja pienimpiäkin tunnevaihteluita, hän ei kaunistele,

vaan tuo selvästi esiin ihmisten heikkoudet. Usein — niinkuin novellissa »Kuollut» — hän tuntuu kuljettavan lukijaansa mukanaan liiankin kauan, ennen kuin paljastaa mitä kohden oikeastaan ollaan menossa. Mutta juuri siinä onkin se, mikä Joycesta tekee Joycen: vasta kun novelli on lopussa, saavat kaikki tarkkaan kuvatut yksityiskohdat eloa ja koko tarina näkyy aivan toisessa ja vaikuttavammassa valossa.

Pohjimmiltaan James Joyce on koko tuotannossaan pyrkinyt kuvaamaan Ihmistä, jolla on vain oma itsensä, mutta joka kaipaa paljon enemmän, Ihmistä, joka alituisesti on pakotettu jatkamaan vaellustaan tyydyttämättömänä, yksinäisenä. Niihinkin kahteen novelliinsa, joihin lukijalla nyt on tilaisuus tutustua, James Joyce on jättänyt oman sisimmän elämäntunteensa jäljet: »Hän tunsii olevansa yksin.»

Suomentaja

I.

Lily, talonmiehen tytär, oli kirjaimellisesti saanut juosta jalat altaan. Tuskin hän oli ohjannut yhden miesvieraan pieneen alakerran toimiston takana sijaitsevaan vaatekomeroon ja auttanut hänen yltään päällystakin, kun eteisen ovikello soi taas sihisten ja hänen oli rynnättävä tyhjän eteiskäytävän kautta päästämään toinen sisään. Onneksi hänen ei samalla tavalla tarvinnut auttaa naisia. Miss Kate ja Miss Julia olivat järjestäneet asian muuttamalla yläkerran kylpyhuoneen naisten pukuhuoneeksi. Miss Kate ja Miss Julia olivat siellä, rupattelivat, nauroivat ja touhusivat, kulkivat peräkanaa portaiden yläpäähän, kurkistelivat kaiteen ylitse ja huutelivat alas Lilylle kysellen, keitä oli tullut.

Miss Morkanien jokavuotiset tanssiaiset olivat aina suuri tapaus. Niihin tulivat kaikki,

jotka heidät tunsivat, perheen jäsenet, perheen vanhat ystävät, Julian kuoron jäsenet, kaikki Katen oppilaat, jotka olivat kyllin vanhoja, vieläpä muutamat Mary Janenkin oppilaat. Tanssiaiset eivät olleet koskaan epäonnistuneet. Joka vuosi, niin kauan kuin saatettiin muistaa, ne olivat onnistuneet erinomaisesti: aina siitä saakka kun Kate ja Julia veljensä Patin kuoleman jälkeen olivat muuttaneet Stoney Batterissä sijainneesta asunnostaan ainoan veljentyttärensä Mary Janen kanssa Usher's Islandin pimeään, kolkkaan taloon, jonka olivat vuokranneet Mr. Fulhamilta, pohjakerroksen viljanvälittäjältä. Siitä oli hyvän joukon kolmekymmentä vuotta. Mary Jane, joka silloin oli lyhythameinen pikku tyttö, oli nyt talouden tuki ja turva, koska omisti urut Haddington Roadin varrella. Hän oli käynyt Musiikkiakatemian ja antoi joka vuosi oppilaskonsertin Antientin konserttisalin yläkerrassa. Monet hänen oppilaistaan kuuluivat Kingstownin ja Dalkeyn yläluokan perheisiin. Vaikka hänen tähtinsä olivatkin vanhoja, tekivät he silti osuutensa. Julia, vaikka jo melkein harmaapäinen, oli yhä Aatami ja Eeva-kuoron paras sopraano, ja Kate, joka oli liian heikko voidakseen liikkua

Tämä näköispainoksena julkaistava teos sisältää kaksi novellia *Dubliners*-kokoelmasta (1914) – ”The Dead” ja ”Painful Case” – ja ilmestyi alunperin vuonna 1957 Kariston Helmi-sarjassa. Runoilija Jorma Eton suomennokset ovat kestäneet aikaa hyvin ja puolustavat paikkaansa

myöhempien Pentti Saarikosken ja Heikki Salojärven käännösten rinnalla. Novelleissa ”lukija aistii vanhan Dublinin, näkee havainnollisia, kuvaavia yksityiskohtia, kuulee kaupungin äänet, hengittää sen ilmaa. Viileän erittelevässä ihmiskuvauksessa ilmenee Joycen hienovarainen ironia.” (Alkuperäisteoksen lieve) Niissä näkyvät myös Joycen ”elämäntunnon jäljet: ’Hän tunsii olevansa yksin.’” (Suomentajan esipuhe)

